ПОДИЗАЊЕ ПРАВОСЛАВНОГ ХРАМА НА АВАЛИ И НОВО КРШТАВАЊЕ МИТСКЕ ПЛАНИНЕ

Повратак Светог Деспота

Један од контраиницијатичких жигова ударених на чело српства, да би оно изгубило пут и оријентацију, било је рушење крсне капеле Српском незнаном јунаку на Авалону 1934, као и старог Жрновграда. Опијен масонским универзализмом и југословенством, Александар Први Карађорђевић допустио је да се уместо тога подигне Мештровићев маузолеј, реплика гробнице персијског цара Кира из иранског Пасаргада. Ко обара Господа обара себе. Само три месеца касније краљ Александар гине у Марсеју, а његов народ од тада лута по беспућу. Повратак православног крста и храма на Авалу, стога, има прворазредан сакрални значај. Тај чин представља иступање из круга зачараности, повратак Богу Живоме, катарзу. Биће то и први храм посвећен светом деспоту Стефану Лазаревићу у његовом Београду. Преносимо у целини ауторизовану беседу професора др Богдана Лубардића изговорену на Авали 13. марта 2016, на приложничкој вечери поводом почетка изградње цркве

Беседио: Богдан Лубардић

Ваше Преосвештенство, Господине Владико Арсеније (in absentia), уважени високочасни оче Владо Виђентијевићу, високочасни и часни оци, даме и господо, драга браћо и сестре, дозволите да поводом озваничења почетка изградње храма Светог Деспота Стефана Лазаревића на Авали, вашој љубазној пажњи, и стрпљењу, предочим следећи исказ о значају подухвата што је пред нама:

1. У симболичком али и реалном смислу подизање Храма Светом Деспоту Стефану, поред осталог, представља догађај превладавања кобних последица читавог колоплета намера и замисли што стоје иза рушења крснокамене капеле Незнаном јунаку 1934. године. Девастација тог спомен-обележја од сакралног значаја првог рêда извршена је вољом Краља Александра I Карађорђевића (1888–1934). Истовремено, краљ Александар I, занет идејама масонског универзализма и југословенства, наложио је да се поруши непосредно оближњи, готово два миленијума стар келтско-протословенски град Жрнов, који је, опазимо, на Авали обновљен управо у време Деспотовине Стефана Лазаревића. Надаље, испод крснокамене капеле Незнаном јунаку почивале су кости српског ратника-мученика, разнетог срца, покошеног хаубичком гранатом Аустроугара, 1915. године. Како знамо, изнад тог спомен обележја, посвећеног *српском* Незнаном јунаку (1922), налазио се посебан Крст Христов, протегнут у све четири стране света. Тај Крст, до данас, чувају пароси храма Свете Марије Магдалене у Белом Потоку. Нажалост, даље још, на месту старог Жрновграда и спомен капеле Незнаном јунаку подигнут је маузолеј Ивана Мештровића (1883–1962). Та грађевина конципирана је као реплика гробнице персијског цара Кира (576–529), која се налази у Ирану у Пасаргаду. Маузолеј Мештровића, та стилизована пирамида, требало је да инаугурише идеал слободарства и борбе за јединство југословенских народа, како симболишу каријатиде које репрезентују баније и народе Краљевине Југославије. Тако је српски народ, упркос одређеним жариштима отпора (од патријарха српског Варнаве [Росића 1880–1947] до писца Бранислава Нушића [1864–1938]), дозволио да са Авале буде уклоњен, односно из груди Незнаног јунака ишчупан Крст — за нас оваплоћеног, распетог и васкрслог Господа Исуса Христа, Сина Бога Живог (Мт 16:16). Исто је српски народ допустио да се деси на Ловћену (1972, 1974), тој другој осовинској планини српства: тамо је воља Владике Петра II Петровића Његоша (1813–1851) погажена, овог пута у име југославизма подигнутог на идеолошки степен атеистичког комунизма, а Мештровићев маузолејни конструкт и тамо је заменио Крст и Путир Христов, по цену рушења Његошеве ловћенске заветне цркве-капеле (1846). Тако су два планинска ока, Авала и Ловћен, на којима је требало храмски у Христа гледати — ослепљена, а српство лишено духовног вида. У том смислу чин рушења, разбрисавања, свега српско-христовског са Авале, па и са Ловћена, у име инородних култних обележјâ, долази под удар пророкâ Божијих из Светог Писма. Пророци старог Израиља (Мојсеј, Исаија, Јеремија, Језекиљ), духом уста Бога Живог, опомињу изабрани народ Божији: а њихове опомене, запамтимо, важе и за нас који смо Нови Израиљ, „народ задобијен" Богу у Христу (1Петр 2:9):

Како каже Књига Левитска: „Развалићу висине ваше, и оборићу идоле ваше, и метнућу трупове ваше на трупове гадних богова ваших, и мрзиће душа моја на вас. И обратићу градове ваше у пустош, и разорићу светиње ваше, и нећу више мирисати мириса вашег. И опустећу земљу да ће јој се чудити непријатељи ваши, који ће живети у њој" (3Мој 26:30-32). Отуда, како каже хроничар Књига Самуилових: „Јер је непослушност као грех од чарања, и непокорност као сујеверство и идолопоклонство. Одбацио си реч Господњу, зато је и Он тебе одбацио да не будеш више цар" (1Сам 15:23).

Краљ Александар I гине у атентату 1934. године, у Марсеју, од бугарско-усташке руке, три месеца након безблагословне инаугурације Маузолеја на Авали. Другим речима, ко обара Господа обара себе. Срби то, напокон, треба да схвате и уваже. То што не опажамо ваздух, не значи да нам није животно потребан. То што тривијализујемо духовне и материјалне последице негирања закона Божијих, а они су израз воље Створитеља, не значи да ћемо утећи кобним последицама богоборства противног Законодавцу. Зато, повратак Крста Спаситеља на врх осовинске српске планине Авале, у догађају подизања Храма, није само чин превладавања идеолошког новопаганизма, симболизованог у идеологији расног и националног југославизма без Христа. Више од тога, то је повратак Крсту у нама, сâмим тим једних другима у Христу, Који нас сабира као историјску смислоносну заједницу спасења. Отуда, духовно гледано, колико је стваралачки могуће наше главне идеје треба потврђивати, и процењивати, у православном искуству покајног, мислено-молитвеног и радног живота у Христу.

2. Никако не може бити случајност чињеница да Храм на Авали носи име Светог Деспота Стефана Лазаревића (1377–1427). Пре свега, Авалски венац је његово имање и Дом. То није наше. Јер, нама је само предато на чување. Како знамо, из своје престонице Београда, који је посветио Богородици, он је управљао свим српским земљама, од Подунавља до зетских крајева. Међутим, посебно драги били су му шумадијски и поморавски крајеви. Томе сведоче манастири и храмови које као задужбинар подиже лично он, или најближи њему светородни сродници и сарадници: Љубостиња, Манасија, Каленић, Копорин, затим, као приближавање Авали преко Рудника и Космаја — Горович, Никоље, Павловац и други. Авалски Храм имена Светог Деспота Стефана, заправо, није друго до повратак Деспота међу нас, и то у доба чини се тежа од смутних времена српског XV века: у доба планетарне капиларизације Трећег светског рата, небивалих верско-религијских омраза и крвопроливања међу народима, колебног посртања нација што некад беху Христове, као и брутално окупације срца српске земље Косова и Метохије. Разлог из којег градимо Храм треба тражити у промислу Божијем

који нас храбри и учи да последујемо Деспоту. Јер је данас, као ретко кад, управо то од пресудног значаја за опстанак нашег народа као историјске заједнице верујућих, крштених и словесних христоносаца. Улог је очување стожера нашег духовно-литургијског, национално-народног и културно-политичког идентитета и интегритета: како као личности појединачно, тако као личности саборно. Високи Деспот је у своје време успевао управо у томе. Наиме, уз Божију помоћ, у себи је ујединио литургичара и политичара, црквоградитеља и домаћина, девство и породичност, ратника и атлету, духовног философа и дипломату, неодступног чувара сваке влати и метоха српских земаља са обделатељем сваке јоте писмености, суревњивог богољубца и посвећеног природољубца, мистика са хитроумним прагматичарем, највећу тананост са самоодричном суровошћу: одговорност према Завету предака са молитвеним надањем у оно будуће, укључујући наду на нас, које је од Христа измолио: али, не како бисмо напуштали животни бој, већ како бисмо чували, градили и ширили Истину о Триједном Богу, сâмим тиме и о нама и нашој национално-народној православној мисији међу другим народима. Зато су повратак Крста са небеске Висине Цркве, и Високог Деспота са Висине Царства небеског милог му Христа, у парохије Авалског венца, изнад престонице Београда, од огромног значаја као обрасци којима сваки Србин и Српкиња треба да последују литургијски, етички и егзистенцијално: ради покајања, очишћења, просветљења као условâ обожења у Христу Господу Духом Светим, али, и ради одбране права на живот у миру и слободи на својој земљи са Спаситељем и уз њега. Уосталом, то јесте и метод и циљ једиког аутентичног начина да прибирамо снагу, смисао и оријентацију у нашем национално-народном путовању кроз времена и просторе историје, како бисмо се обрели као живи чланови Тела Христовог — Цркве која, знамо, већ јесте почетак Царства Божијег, а оно први и последњи циљ постојања у свим световима.

3. Из свега реченог следи трострука добробит из подвига који стоји пред свима нама, као пред новим незнаним јунацима и новопризваној хришћанској господи Деспота Стефана:

(А) Добробит духовна или црквено-литургијска: омогућићемо Господу Христу да нас и нашу децу исповеда, крепи и причешћује Светом Тајном спасења, из руку Деспота Стефана и служајшчих јереја, као из Своје сопствене Сведржитељне Деснице. Речима *Слова*
Љубве
: „Узљубите љубав, […] али прâво и незазорно, да не како, младост и девство повредивши, којим се природа наша Божанству присвојава — Божанство узнегодује. ‘Не растужујте’, рече Апостол, ‘Духа Светога Божјега’, Којим се јавно запечатисте, као у крштењу”.

(Б) Добробит образовна или културално-политичка: омогућићемо свима увид у православни идентитет наше крсно-васкрсне историје и заветне хришћанске културе: наиме, биће могуће да се кроз културне програме Храма уведе православно-народна интерпретација историјског доприноса свих Срба и Српкиња култури, и то управо постављањем интегралног живота и дела Стефана Лазаревића као критеријума селекције, процене и промоције културе, и то са становишта Деспотовог православног српско-европског погледа на свет, утврђеног књижевношћу византијских отаца Цркве Христове, нпр. делима Јована Златоустог, Јована Синајског, Олимпијадора Александријског, али, и књижевним наслеђем јелинских философа, нпр. Питагоре, Платона, Аристотела, које је Деспот такође проучавао.

(В) Добробит васпитна или друштвено-еколошка: у духу Деспотовог естетичког и етичког поштовања творевине биће могуће да се литургијски живот, односно космичке импликације преображења твари у Христу, усаглашавају са напорима да се Авала, као зелени драгуљ Шумадије, додатно штити, негује и подмлађује врлином низа удружених акција београдске омладине, планинара и шумарског газдинства; а то ће, разуме се, чинити особиту синтезу литургијског богослужења и служења творевини Божијој, коју такође треба одговорно да чувамо, дајући пример нашој будућности — младићству, девојаштву и девству озарених у лепотама постојања. Речима *Слова Љубве*: „Лето и пролеће Господ сазда, као што и псалмопевац рече, и у њима красоте многе: птицама брзо и весеља пуно прелетање, и горама врхове, и луговима пространства, и пољске ширине; и ваздуха тананог дивним неким гласима брујање: и земаљске дароносе, што цветова, што миомира, и травоносне; а и сâме човекове природе обновљење и веселост — достојно ко да искаже?”

*

Драга браћо и сестре, племенити народе Деспота Христовог, чесни Владико Арсеније, садржатељу благослова Његове Светости Патријарха Српског Господина Иринеја, из наведених разлога помозимо изградњу нашег Храма како бисмо и себе градили —

колико год и кад год можемо. Не одступимо, издржимо, како бисмо се на Авали сабрали у тај свечани Дан да око Храма поведемо коло око Христа и светих Цркве Христове. И, како би најважнија и најкрасотнија песма српског народа, *Слово Љубве* (1409), била доживотни и свакочасни програм наших живота, посвећених заједништву, братству и сестринству. Према речима разрешне строфе Деспота: „Еда се опет саставимо, еда опет да се видимо, еда опет љубавно да се сјединимо, у томе сâмоме Христу Богу нашем, Коме слава са Оцем и са Светим Духом у бесконачне векове, амин". Стога: вратимо Крст на Авалу, Авалу у Путир погрузимо! Вратимо Храм! Вратимо Камен живи, Христа, који одбацише помраченог ума (не)слободни зидари. Према речи Апостола Петра Стене: „Приступајући Њему, Камену живом, од људи одбаченом, али од Бога изабраном, драгоценом. И ви сâми као живо камење зидајте се у дом духовни, свештенство свето, да бисте приносили жртве духовне, благопријатне Богу, кроз Исуса Христа" (1Петр 2:3-5). Саставимо срце и главу, Христа и Дом, Евхаристију и Незнаног јунака, па да се усправимо и закорачимо у оно што јесмо и ка Ономе Којим јесмо! И знајмо, ко Крст руши — пропада, ко из Крста гради — васкрсава! Торањ су нам порушили — васкрсао је! И капела Незнаном јунаку васкрснуће управо преко пута Торња, како је предвиђено. Али, овог пута, она ће се уздићи кроз Храм Деспота Стефана: Домаћина и Домоградитеља Христовог у Србији! — у име Деспота Стефана, Светог Ратника, и Високог Витеза рêда крстоносног Змаја, нашег рођеног и љубљеног, у име „северне звезде Исуса Цара": у име њега кога Ђурађ Зубовић посмртно описује као сведок овако: „благочестиви господин Деспот Стефан, добри господин: предобри и мили и слатки, господин Стефан деспот". У име Христово благословите, сви помозите, истрајте!
<

(Поздравно слово на покровитељској вечери поводом почетка изградње храма, Авала, 13. март 2016. Опрема: „Нација Прес")

***

Рачуни за подршку

Разумели смо. Свачија је помоћ важна и видљива тамо где је најважније. И потребна њему самом и свима нама.

Ваш прилог за изградњу Храма Светог Деспота Стефана на Авали можете уплатити на следеће рачуне:

Прималац: Храм Свете Марије Магдалене, Бели Поток, Васе Чарапића 78

Број динарског рачуна: 205-0000000219651-56, „Комерцијална банка”, Београд

Број девизног рачуна: 0073900022007, Комерцијална банка”, Београд

Објављено: недеља, 20. март 2016, 08:51h